

nosti užívání vyměřují se dle předpisů daných pro služebnosti vůbec a pro ususfructus zvláště (viz čl. Poplatky z převodu majetku, Služebnosti a Požívání).

Služné státních úředníků viz Úředníci státní.

Směna (Smlouva směnná).

I. Pojem.

Směna náleží k nejstarším smlouvám, neboť obchod mezi národy ve starověku opíral se skoro výhradně o vzájemnou výměnu jich výrobků a majetku. Římské právo řadí smlouvu směnnou ke kontraktům nepojmenovaným a zahrnuje směnu slovy »do, ut des«, čímž dochází význačná známka směny úplného výrazu. Ze smlouvy směnné vznikla smlouva trhov^á; rozdíl je tu ten, že směna uspokojuje potřebu obchodu přímo, kdežto trh nepřímo, totiž vzájemnou dávkou v penězích plněnou. Tím vysvětlují se dva různé náhledy v právu římském: Sabiniané pokládali směnu jen za species trhu, kdežto Prokulejani tvrdili, že trh a směna jsou samostatnými právními jednáními, jež sluší přísně od sebe lišiti. Tento poslední náhled schválil Justinián a byl přijat též do práva rakouského.

II. Obec. občanský zákoník rozlišuje přesně trh od směny a jedná o směně v 23. hlavě v §§ 1045 až 1052 jako o speciálním druhu smluv. Nicméně vyplývá jasně z celé řady předpisů, že směnu i trh posuzovati sluší podstatně dle týchž zásad; tak ustanovuje § 1061 o. o. z., že předpisy, dané pro tradici při směně, platí i o trhu; rovněž ustanovuje § 1064 o. o. z., že předpisy o nebezpečí a požitcích platí stejně jak o směně tak o trhu, konečně obsahuje § 1066 o. o. z. povšechný předpis, že pro případy trhu, v zákoně výslovně nerozhodnuté, platí předpisy o směně. Z toho vyplývá, že i o. o. z. uznává úzkou spojitost mezi smlouvou směnnou a trhovou.

Definice § 1045 o. o. z. souhlasí úplně s definicí práva římského. Směna jest dle § 1045 smlouva, kterou se věc za jinou přenechává. Smlouva směnná jest uzavřena, jakmile byly obě věci, jež se mají směniti, přesně a určitě označeny; k platnosti smlouvy směnné není tudíž třeba tradice, ovšem jest jí však třeba ku splnění smlouvy a ku nabytí předmětu směny; s druhé strany nezakládá se však uzavřením smlouvy směnné ani vlastnictví ani držení, nýbrž jen titul k nabytí vlastnictví; toto může býti nabyto jen odevzdáním dle předpisu §§ 423 až 446 o. o. z.

III. Předmět.

Ježto § 1045 o. o. z. mluví o »věci«, naskytá se otázka, zda mohou býti předmětem smlouvy směnné jen věci v užším slova smyslu, tudíž věci hmotné, či též věci v širším slova smyslu, tudíž též práva. O. o. z. nečiní v tom směru žádného rozdílu. Mohou býti tudíž předmětem smlouvy směnné věci hmotné, ať movité ať nemovité, dále věci nehmotné, tudíž práva, pokud věci ty jsou v obchodu a přenesti se dají; náleží však k podstatným náležitostem smlouvy směnné, že jedna věc za jinou se přenechává t. j., že předměty směny jsou k tomu určeny, by převedeny byly do vlastnictví smluvníků. Přenechá-li se tudíž jen užívání nějaké věci za přenechání aneb za poskytnutí užívání jiné věci, smlouva směnná nevznikne. Peníze nejsou předmětem smlouvy směnné, poněvadž pak smlouva není již směnou, nýbrž trhem. Za to připouští však § 1046 o. o. z. právem, že zlato a stříbro, ba i mince mohou býti předmětem směny, předpokládajíc, že přicházejí do obchodu ne co peníze, nýbrž co zboží, tak na př.,